

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry (PPLY)
PL 3000
90014 Oulun yliopisto
Oulu
pply@pply.fi
puh. 050-4133403

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus, PL 189, 90101 Oulu
Sähköposti: pohjois-suomi.hao@oikeus.fi

Viite: Suomen riistakeskuksen (Helsinki) päätös 2020-1-000-17786-4 (liite 1)

Asia: ML 41 B §:N MUKAINEN POIKKEUSLUPA

Vaatimukset: Myönnetyn luvan täytäntöönpano on keskeytettävä välittömästi.
Lupa on kumottava kokonaisuudessaan.

Perusteina esitämme seuraavaa:

1. Harmaalokki on luokiteltu uhanalaisiksi viimeisessä Suomen uhanalaisten lajien luettelossa (Hyvärinen ym. 2019).

Metsästyslaissa säädetyistä poikkeusluvista annetun valtioneuvostonasetuksen (452/2013) 2 §:n mukaan Suomen riistakeskuksen on metsästyslain 41 b §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetyjä poikkeuslupan myöntämisedellytyksiä arvioidessaan selvítettävä:

1) poikkeuslupan kohteena olevan riistaeläinlajin kanta tai kannan tila haetulla poikkeuslupa-alueella, maakunnassa sekä koko valtakunnassa.

Tätä selvitystä ei ole tehty. Se olisi tullut laatia, koska harmaalokki on vähentynyt viime vuosina niin nopeasti, että se on liitetty uhanalaisten lajien luetteloon. Vihannin alueelta laji on jo lähes hävinnyt.

Riistakeskuksen päätöksen perustelujen mukaan ”Lintuatlas -tietojen perusteella myös harmaalokkia esiintyy hakemusalueen läheisyydessä pesivänä”. Huomautamme, että Lintuatlaksen tiedot ovat jo yli 10 vuotta vanhat ja siten tältä osin selvästi vanhentuneet. Lintuatlas ei myöskään kerro lajin yleisyyttä alueella vain ainoastaan, onko lajista tehty pesintään viittaavaa havaintoa 10 x 10 kilometrin eli 100 neliökilometrin kokoisella atlasruudulla. Yli 10 vuotta sitten lajista tehdyn pesimäaikaisen havainnon perusteella ei voida väittää nyt uhanalaisen lajin esiintyvän alueella runsaana.

Vihannin keskustan atlasruudussa 715:340 on atlaskausina 1974-79, 1986-89 ja 2006-2010 harmaalokki tavattu ”todennäköisesti pesivänä” (atlasindeksi 63) vain viimeisimmässä, jonka senkin kenttätyöt ovat 10-14 vuotta vanhoja. Lähitalasruuduissa Vihanti Alpua 714:341, Vihanti Korvenkylä 714:340 tai Vihanti Möykkyperä 716:339, harmaalokkia ei ole tavattu pesimäaikana myöskään vuosien 2006–2010 lintuatlaksessa. Laji ei siis ole aiemminkaan esiintynyt alueella yleisesti eikä runsaana.

Riistakeskuksen olisi pitänyt päätöksessään todeta nämä asiat, käytännössä siis tuoreen tiedon puute ja harmaalokkien vähälukuisuus alueella kautta aikojen.

Lintutieteellisten yhdistysten Tiira-havaintojärjestelmään tallennetuissa havainnoissa vuosina 2016–2020 on Vihannin ympäristöstä erittäin vähän harmaalokkihavaintoja (taulukko 1). Kun tuulivoimaselvityksissä nähdyt muuttavat harmaalokit (niitäkin on hyvin vähän) poistetaan luvuista, yhteensä vuosina 2016–2020 on kirjattu 7 paikallista harmaalokkia (havainnoista kaikki koskevat vielä samoja kahta paikkaa ja samoja yksilöitä), ja korkeintaan kaksi paria vaikuttaisi pesineen vuonna 2016, Varesnevilla yksi ja toinen mahdollisesti Kirkkojärvellä.

Taulukko 1. Tiira-järjestelmän harmaalokkihavainnot Vihannista ja ympäristöstä vuosina 2016–2020. Tiedot ovat karttarajaustyökälulla muodostetulta muutaman sadan neliökilometrin alueelta. (vasen alakulma: N 7135295, E 393943, oikea yläkulma: N 7164109, E 421028). m=muuttava p=paikallinen. Paikallisia eli pesiviä harmaalokkeja on Vihannissa erittäin vähän.

Harmaalokki	19.4.2019	Raahe	Vihanti, Uturinne	1	kiert
Harmaalokki	16.5.2018	Raahe	Nikkarinkaarto, Luuk...	1	SE
Harmaalokki	8.5.2018	Raahe	Nikkarinkaarto, Luuk...	10	m
Harmaalokki	7.5.2018	Raahe	Nikkarinkaarto, Luuk...	2	m
Harmaalokki	27.4.2018	Raahe	Nikkarinkaarto, Luuk...	2	m
Harmaalokki	17.4.2018	Raahe	Nikkarinkaarto, Luuk...	6	m
Harmaalokki	16.4.2018	Raahe	Nikkarinkaarto, Luuk...	10	m
Harmaalokki	15.4.2018	Raahe	Nikkarinkaarto, Luuk...	31	m
Harmaalokki	7.4.2018	Raahe	Nikkarinkaarto, Luuk...	6	m 1a
Harmaalokki	26.6.2016	Raahe	Vihanti, Varisneva e...	1	ad p
Harmaalokki	19.6.2016	Raahe	Vihanti, Varisneva e...	2	1 ad p, 1 subad p
Harmaalokki	8.6.2016	Raahe	Vihanti, Varisneva e...	1	subad p
Harmaalokki	22.5.2016	Raahe	Varesneva, entinen t...	1	hautova p
Harmaalokki	28.4.2016	Raahe	Vihanti, Kirkkojärvi	2	p

Hakemuksen mukaan ongelmia aiheuttavien lintujen yksilömäärä on

- harmaalokki: 300
- harakka: 30
- naakka: 100
- varis: 50

Harmaalokkien määrä, 300, ei mitenkään voi olla todellinen (vrt. 2016–2020 1-2 mahdollisesti pesivää paria 100 km²:n alueella). Alueella ei myöskään ole mitään havaintoja pesimättömien harmaalokkien parvista. Ainoastaan yksi esi aikuinen lintu on havaittu 5 vuoden aikana, vuonna 2016.

Harmaalokki on rauhoittamattomuudestaan huolimatta uudessa uhanalaisarviossa (Hyvärinen ym. 2019) mukana luokassa VU (vaarantuneet). Sen edellinen status 2010 oli LC (elinvoimainen), eli harmaalokin tilanne on heikentynyt nopeasti.

Hakemuksen mukaan 300 harmaalokkia, 30 harakkaa, 100 naakkaa ja 50 varista aiheuttavat samasuuruisen vahingon eli kukin 840 €:n edestä. Tämäkään ei voi pitää paikkaansa (jos oletettaisiin alueella esiintyvän 300 harmaalokkia), koska yksilöä kohti laskien harakan aiheuttamat vahingot olisivat 10-kertaiset paljon isompaan harmaalokkiin verrattuna. Toisaalta vahinkoalueella ei mitenkään voi esiintyä 300 harmaalokkia, vaan todellinen määrä on muutamia yksilöitä, jolloin yhden harmaalokin osuudesta vahinkoihin tulee kohtuuttoman suuri.

Lokit ja varislinnut käyttäytyvät eri tavalla ja niiden esiintyminen painottuu eri vuodenaikoihin, joten tasasuuruinen vahinko ei ole uskottava. Harmaalokkien sijaan vahinkoalueella esiintyy runsaasti luonnonsuojelulla rauhoitettuja naurulokkeja, joiden osuutta vahingoista ei arvioida millään tavalla. Ne kuitenkin käyttäytyvät samalla tavoin harmaalokkien kanssa, ja aiheuttavat vastaavasti mahdollisia vahinkoja.

Hakemuksen perusteluissa on selvitys vahingoista kunkin lajin (harmaalokki, varis, naakka, harakka) osalta. Kyseinen selvitys on kopioitu täsmälleen samanlaisena jokaisen lajin kohdalle. Lajien toisistaan poikkeavasta biologiasta ja käyttäytymisestä johtuen täsmälleen samanlaiset vahingot eivät ole mitenkään mahdollisia. Esimerkiksi vain naakat menevät rakennuksen koloihin ja aiheuttavat tarvetta kolojen tukkimiselle. Vastaavasti harakat eivät esiinny suurina parvina eivätkä ulosta suuria määriä katoille tai muille pinnoille. Varikset eivät puolestaan varovaisina lintuina mene sisälle avoimista ovista kuten eivät tavallisesti myöskään harmaalokit (rauhoitettut naurulokit joskus menevät). Eri lajien torjumiseen on myös käytettävissä useita

erilaisia keinoja, joita menestyksekkäästi käytetään monilla muilla vastaavilla laitoksilla. Esimerkiksi Oulun Kiertokaaren jätteidenkäsittelyalueelta lokit ja varislinnut ovat lähes hävinneet, vaikka alueella käsitellään huomattavat määrät biojätteitä. Hakijan tulee selvittää todelliset vahingot ja esittää todelliset keinot, joilla vahinkoja on pyritty ehkäisemään sen sijaan, että huolettomasti kopioi samaa tekstiä selvittämättä, onko esitettyjen vahinkojen syntyminen kyseisen lajin kohdalla edes teoriassa mahdollista. Hakemuksesta näkee selvästi, että eri lajien osuuksia eikä luonnonsuojelulailla rauhoitettujen lajien (esim. naurulokki) osuuksia vahingoista ole selvitetty, vaan lupaa haetaan ampua kaikki lajeja, joille luvan voi ylipäätään Riistakeskukselta saada. Hakemus ei siis tältäkin osin perustu riittävään todelliseen tietoon vahingoista ja niiden ehkäisystä.

Edellä mainittujen tietojen perusteella on selvää, että Vihannin keskustassa ei voi olla väitettyä määrää harmaalokkeja ja niiden aiheuttamia ongelmia. Vihannin keskustan atlasruudusta ja lähiruuduista löytyy pesivinä harmaalokkia muistuttavia pienempiä kalalokkeja. Niitäkin on kuitenkin erittäin vähän.

Muita kuin muuttavia kalalokkeja on kirjattu vuosina 2016-2020 yhteensä 9, joissa näyttää olevan samat yksilöt moneen kertaan. Todennäköinen parimäärä on yksi.

Toisin kuin harmaa- ja kalalokkeja Vihannissa pesii kohtuullinen määrä naurulokkeja.

Taulukko 2. Tiira-järjestelmän naurulokkihavainnot Vihannista ja ympäristöstä vuosina 2016-2020. Tiedot ovat karttarajaustyökälulla muodostetulta muutaman sadan neliökilometrin alueelta (vasen alakulma: N 7137600, E 395384, oikea yläkulma: N 7159066, E 419299).

Naurulokki	19.4.2019	Raahe	Vihanti, Uturinne	45	kiert
Naurulokki	20.5.2018	Oulainen	Piurukkaneva	36	p
Naurulokki	16.5.2018	Raahe	Nikkarinkaarto, Luuk...	9	NE
Naurulokki	8.5.2018	Raahe	Nikkarinkaarto, Luuk...	37	m
Naurulokki	7.5.2018	Raahe	Nikkarinkaarto, Luuk...	53	m
Naurulokki	28.4.2018	Raahe	Nikkarinkaarto, Luuk...	11	m
Naurulokki	27.4.2018	Raahe	Nikkarinkaarto, Luuk...	151	m
Naurulokki	26.4.2018	Raahe	Nikkarinkaarto, Luuk...	29	m
Naurulokki	24.5.2017	Raahe	Läntisranta, Jatkonk...	27	p
Naurulokki	26.6.2016	Raahe	Vihanti, Varisneva e...	278	270 +1kv p, 8 1kv p
Naurulokki	19.6.2016	Raahe	Vihanti, Puuroneva	1	p
Naurulokki	19.6.2016	Raahe	Vihanti, Varisneva e...	158	150 +1kv p, 8 1kv p
Naurulokki	8.6.2016	Raahe	Vihanti, Varisneva e...	320	p
Naurulokki	30.5.2016	Raahe	Vihanti, Varisneva e...	300	p
Naurulokki	30.5.2016	Raahe	Vihanti, Rantasenjär...	250	p järven yllä hyönteisja...
Naurulokki	22.5.2016	Raahe	Varesneva, entinen t...	550	pesivät p
Naurulokki	19.5.2016	Raahe	Vihanti, Varisneva e...	550	p
Naurulokki	3.5.2016	Raahe	Vihanti, Puuroneva	2	pariutuneet p paritteliv...
Naurulokki	1.5.2016	Raahe	Vihanti, Varisneva e...	200	p

Muuttavien poiston jälkeenkin jää havaintoja yhteensä noin 2 000 yksilöstä, jotka ovat mukana muutamaaan kertaan. Ne näyttävät edustavan noin 550 pesivää vuonna 2016. Näiden naurulokkien vierailu hakijan tuotantolaitoksessa on varsin mahdollista.

Toisin kuin harmaalokki, kala- ja naurulokki ovat luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettuja. Suomen Riistakeskuksella ei ole oikeutta päättää niitten tappamisesta, vaan lintuja koskevat häirintää, pyyntiä ja tappamista koskevat poikkeusluvut käsittelee Varsinais-Suomen ELY-keskus.

Käsillä olevan aineiston perusteella näyttää varmalta, että hakija ei ole tunnistanut oikein vahinkoja aiheuttavaa loppilajia. Pienen naurulokin ja suuren harmaalokin sekoittaminen lintuja tuntevalle ei ole mahdollista. Lajit ovat aivan erinäköiset: harmaalokki on valkopäinen, naurulokki tummapäinen. Nuoret

ovat kirjavia, mutta alle 300 gramman naurulokin ja puolentoista kilon harmaalokin erottaminen nuoruuspuvussakin on helppoa.

Edellä esitetyn perusteella näyttää siltä, että hakija ei ole lainkaan pyrkinyt selvittämään, mitä lajia vahinkoa aiheuttavat linnut ovat. Toinen vaihtoehto on, että hakija on tarkoituksella hakenut lupaa rauhoittamattoman lajin tappamiseen, vaikka on tiennyt vahinkoja aiheuttavat lokit rauhoitetuiksi. Ampumisluvan tultua myönnetyksi on lähes mahdoton valvoa, mitä lajeja kyseisellä luvalla ammutaan. Riistakeskuksen olisi pitänyt selvittää vahinkoalueella esiintyvät lintulajit ja niiden määrät. Edellä käyttämämme aineisto olisi ollut myös Riistakeskuksen käytössä. Kuten alussa kirjoitimme.

Koska lintuatlasaineisto on vanhaa ja Tiira-aineistokin melko puutteellista, edustajamme (ornitologi Heikki Tuohimaa) kävi paikan päällä 13.6.2020 lyhyesti tarkkailemassa hakijan tuotantolaitosta. Noin 10 minuutin aikana tehdasalueen reunoilta näkyi noin 30 naakkaa, useita kymmeniä naurulokkeja, mutta vain yksi tai kaksi aikuista harmaalokkia. Selvitimme asiaa myös Vihannissa säännöllisesti lintuja tarkkailevalta ornitologi Sami Kalliokoskelta, joka vahvisti, ettei koko kunnan alueella esiinny merkittäviä määriä harmaalokkeja. Tämä viimeistään todistaa, että lupahakemuksen tiedot ovat virheelliset eikä riistakeskus ole selvittänyt lajien esiintymistä hakemusalueella eikä lähiseudulla.

Luvassa harmaalokkien ampuminen on rajoitettu aikuispukuisiin yksilöihin, jotta vältettäisiin rauhoitettujen loppilajien tappamista. Tämä ei kuitenkaan auta suojelemaan rahoitettuja naurulokkeja, koska molemmat lajit ovat päävärytykseltään samanlaisia harmaita-valkoisia eikä hakija ole yrittänytään tunnistaa lajeja edes lupahakemusta laatiessaan. Hakijalla on lupahakemuksensa mukaisesti tavoitteena *"ampumalla hävittää/karkoittaa naakat, lokit, varikset ja harakat tehdas- ja biojalostamon alueelta"*. Tässäkään kohtaa hakija ei erittele, mistä loppilajeista on kyse. Lupa on myönnetty 10 lokin hävittämiseen. Kun tiedetään alueella esiintyvän vain 1–2 (korkeintaan muutamia) harmaalokkeja, ovat luonnonsuojelulailla rauhoitetut naurulokit välittömässä vaarassa. Yhden naurulokin korvausarvo on 101 euroa, joten jo 9 linnun ampuminen aiheuttaa laskennallisesti suuremman vahingon kuin mitä loppkien aiheuttamaksi vahingoksi tehdasalueella on arvioitu.

Ampumisen kohdistuessa oikeaan lajiin, hyvin vähälukuisiin ja uhanalaisiin harmaalokkeihin (Vihannissa pesii korkeintaan muutama pari) on koko kunnan ja lähiseudun pesimäkanta vaarassa. Harmaalokki on pitkäikäinen laji (elää jopa yli 30-vuotiaaksi), joka saa enintään muutaman poikasen vuosittain ja usein pesinnät epäonnistuvat. Vanhojen aikuispukuisten lintujen tappaminen on todella haitallista lajin suotuisan suojelun tason säilyttämiselle, koska mistään tuskin tulee uusia tilalle. Luvan täytäntöönpano on välittömästi keskeytettävä myös Vihannin ja lähikuntien viimeisten pesivien harmaalokkiparien suojelemiseksi. Lupamäärä mahdollistaa koko kunnan pesimäkannan hävittämisen 3–5-kertaisesti pelkästään yhden vuoden poikkeuslupakauden aikana. Poikkeusluvalla ei saa hävittää mitään lajia joltain seudulta kokonaan huomioiden myös se, että poikkeuslupakauden ulkopuolella tätä uhanalaista lajia saa edelleen tappaa rajoituksetta.

Yhteenveto

Rauhoitetut naurulokit ja Vihannin viimeiset pesivät harmaalokkiparit ovat välittömässä vaarassa tulla ammutuiksi. Lupahakemus- ja päätös perustuvat selkeästi väärin tietoihin. Luvan täytäntöönpano on keskeytettävä välittömästi ja myönnetty lupa kumottava kokonaisuudessaan.

Valitusajan alkaminen

Päätöksen päivämäärä on 9.6.2020 ja päätös on saatettu tiedoksi sähköpostilla.

Liitteet:

Liite 1. Valituksen alainen riistakeskuksen päätös

Liite 2. Karttaliite.

Kirjallisuusviitteet:

Hyvärinen, E; Juslén, A; Kemppainen, E; Uddström, A; Liukko, UM 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019

Oulussa 7.7.2020

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry

Ari-Pekka Auvinen
Puheenjohtaja

Petri Haapala
Suojelutoimikunnan puheenjohtaja